Herman Bang

Inden fire Vægge

Herman Bang.

INDEN FIRE VÆGGE.

EN AKT.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF J. H. SCHUBOTHES BOGHANDEL.

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1881.

PERSONERNE.

Fru Juul, 60 Aar.

Carl, 23 Aar.

Elisabeth, 24 Aar.

Professoren, 50 Aar.

En Tjener.

CARL
(kommer fra Venstre).

Naa — er Du kommet hjem?

ELISABETH.

Det er over en halv Time siden. Du vilde jo male Kl. 3, sagde Du.

CARL
(er gaaet ned ved Staffeliet ordner Farverne).

Ja, — hvordan havde Pfeils det?

ELISABETH.

Aa jo, Kammerraaden havde Gigt i Ryggen — —

CARL.

Det har han jo altid. Og Kammerraadinden havde vel Hoste? — Det har hun haft i 20 Aar.

ELISABETH
(i den store Lænestol).

De gamle Stakler. (Pause.) Saa, paa Hjemvejen, gik jeg ind paa Kirkegaarden. Tænk Dig, der er en stor Knop paa Rosentræet paa Olufs Grav (lille Pause) . . . . Saa nær ved Jul.

(Pause.)

CARL.

Hvor er Moder?

ELISABETH.

Hun har lagt sig lidt oppe paa sit Værelse. Hun havde det ikke rigtig godt .... Det er jo Axels Dødsdag .... De Dage er det lidt svært at komme over.

CARL

(er færdig med at ordne Farverne).

Ja, desværre. For Moder døer de allesammen om igjen hvert Aar. (Han stiller sig bag foran Staffeliet, der staar saaledes i Hjørnet ved Proseniet at Billedet ikke sés, men at Carl stadigt staar frit) Saa — Elisabeth — vil Du saa sætte Dig.

ELISABETH

(sætter sig med Profilen vendt imod Carl. Medens hun bliver malet, arbejder hun paa et Hækletøj).

Saadan?

CARL

(gaar hen, retter lidt paa Hovedet).

Ja, saadan! (gaar bort.) Du er saa rød i Kinderne.

ELISABETH.

Det maa være fra Turen — —

CARL

(maler).

Det var Øjnene, vi skulle sé at faa menneskelige — — Jeg kan ikke faa Dine Øjne — —

ELISABETH
(svagt smilende).

Og nu har vi været et halvt Aar om det Stykke Arbejde. (Pause.) Har Du sét Professoren idag?

CARL.

Imorges.

ELISABETH.

Han kommer vel i Eftermiddag — som sædvanlig?

CARL.

Det sagde han ikke noget om . . . . men det gjør han vel — —

ELISABETH.

Det er mærkeligt med Professoren . . . . han hører til de Mennesker, man tilsidst slet ikke kan undvære. Han er saa hyggelig . . . .

CARL.

Ja — han er meget rar — —

ELISABETH.

Han er mere — ejendommelig (lille Pause.) Der er saadan noget — noget trygt ved ham. Jeg kunde godt tænke mig, at naar et Menneske blev rigtig ulykkeligt — saa gik man til ham.

CARL
(nervøs).

Maaske — aa — men den Teint! — Teinten er saa livløs som Kineser-Teint. Det er Glas — det Hele — — hold Hovedet lidt mere til Venstre, Elisabeth.

ELISABETH
(rejser sig).

Du er altfor nervøs idag, Carl. (Staar og ser paa Billedet.) Og saa overdriver Du. Der er virkelig meget godt i Billedet.

CARL
(lér).

Godt! Der er hverken Liv eller Spil over det Ansigt — — det er korrekt tegnet, det er korrekt tegnet. Lineamenterne er der — men det andet . . . . det, det flyder bort . . . . det er ligesom jeg stadig stod og . . . . greb efter noget, jeg ikke kunde faa fat i — —

ELISABETH.

Ja maaske er jeg nok lidt kjønnere end paa Billedet. Det er ikke flatteret.

CARL
(støttet til Staffeliet).

Aa, det er slet ingen Ting . . . . jeg faar det aldrig færdigt.

ELISABETH
(gaar over mod Kakkeloven).

Men tror Du ikke, det kommer af, at Du er træt af det evige Billede.

CARL.

Ja, det er ogsaa en Skam, Du er naturligvis træt af at sidde. Men jeg maa have det færdigt.

ELISABETH
(rolig).

Jeg træt af at sidde? Nej Carl. Men jeg mente, Du kunde lade dette ligge en Tid — og tage fat paa noget andet.

CARL.

Aa — Elisabeth, som om noget andet blev bedre . . . .

ELISABETH.

Sikke noget Snak — det lille Billede paa Udstillingen finder Alle jo kjønt — ogsaa Professoren — og han har da Forstand paa det.

CARL.

Kjønt og kjønt. Alle mine Billeder har den samme Fejl. Der mangler dem noget — noget og altid det samme. De er saa graa . . . .

ELISABETH

(gaar over mod Vinduet).

Jeg tror, Carl, hele Fejlen er, Du vender og drejer for meget paa Dig selv. (Staar ved Vinduet.) Der er Niels Post!

CARL

(gaar et Skridt).

Er Niels der. — — Nu kan vi vente Kritiken hver Dag . . . .

ELISABETH.

Ja — — det giver ogsaa et Sæt i mig, hver Gang jeg sér Niels Post i disse Dage . . . .

CARL

(har lagt alt fra sig, gaar op mod Venstre).

ELISABETH.

Gaar Du?

CARL.

Ja — — ud . . . .

TJENEREN

(kommer med Breve og Aviser).

CARL.

Naa — der er de allerede. (Tager Avisen.) Forresten staar det der vist ikke endnu.

(Læser i Avisen.)

TJENEREN
(giver Elisabeth et Brev).

ELISABETH
(adspredt).

Tak! — (til Carl.) Naa?

CARL.

Nej, det kunde jeg nok forstaa — — det er kun den første Halvdel af Anmeldelsen . . . . hvor de Gamle er nævnt . . . .

ELISABETH
(har taget Avisen).

Men saa kommer det imorgen.

CARL.

Aa, maaske omtaler de det slet ikke. Det er saamæn ikke megen Omtale værd.

(Op mod Baggrunden.)

ELISABETH
(aabner Brevet).

Carl — — her er et Udklip af en Avis . . . . fra Josepha . . . . Det er vist om det . . . .

CARL
(ned).

Lad mig sé!

ELISABETH
(holder paa det, læser).

Hør. Endelig findes der af Hr. Carl Juul et lille Genrebillede. Tegningen er fortrinlig og korrekt — fortrinlig — men, Maleriet mangler i en mærkelig Grad Liv og Farve og — (lader Papiret synke.) Aa, Carl, bryd Dig ikke om det, det er naturligvis en af Dine Uvenner, som har skrevet det.

CARL
(har taget Papiret).

Men Maleriet mangler i en mærkelig Grad Liv og Farve, og der er over hele Billedet noget sørgeligt hengjemt . . . . Det var rart . . . . noget sørgeligt hengjemt.

ELISABETH.

Aa, men Carl — — hvad vil Du bryde Dig om saadant et dumt Ord?

CARL.

Dumt — dumt — det er jo netop det, som det ikke er. Jeg har selv ledt om det Ord, just om det Ord. (Gaar urolig over mod Staffeliet.) Det er hengjemt, det er . . . . der er hverken Lys, eller Luft, eller Farve, eller nogen Ting . . . .

ELISABETH.

Ja — men det Billede. Det er jo heller ikke Portrætmaler, Du er.

CARL.

Ikke Portrætmaler. **(Gaar op mod Baggrunden, tager en Mappe paa Klaveret.)** Sé saa paa mine Studier. **(Roder imellem dem.)** Nej, det er alt det samme. Det er ligegyldigt, hvad jeg maler, ligegyldigt, hvad jeg tager fat paa. Naar jeg faar et Æmne, glæder jeg mig over det den første Dag, og saa tager jeg fat . . . . og saa skrumper det ind — og saa bliver det . . . . saadan — Alt, saadan!

ELISABETH
(stille, har sét paa Studierne).

Ja, Carl!

CARL.

Sér Du, Du tvivler ogsaa, Du ogsaa — —

ELISABETH
(sagte).

Der er noget, noget livløst over Dine Studier.

CARL.

Sér Du! Sér Du! Du giver ham jo Ret — — saa er der Ingen, der tror.

ELISABETH.

Nej, nej, men — —

CARL.

Jo, Du giver ham Ret, Du maa give ham Ret, — just Du maa give ham Ret — men Du glemmer en Ting. Hvor skal jeg vel tage Livet fra — hvor skulde jeg tage det fra, selv om jeg har Talent? Lever jeg? Faar jeg Lov til at leve? Her gaar jeg omkring — med Professoren og Moer — og jeg holder af dem — og de holder af mig — og jeg har det godt — men det er ikke det — man føler sig tom — og vi har ikke noget at være opfyldt af — og Du er den eneste. — Nej, det kan ikke komme, saalænge jeg skal blive her.

ELISABETH.

Men Carl, Du véd jo —

CARL
(ophidset).

Ja, Du behøver ikke at fortælle mig det. Jeg véd det. Fordi mine Brødre er døde — —

ELISABETH.

Skam Dig, Carl, hvad er det dog Du siger . . . .

CARL.

Sandheden — og engang maa den siges. I

lader mig leve i en Æske, hvor jeg kvæles. Fra jeg var lille, er jeg blevet ammet og lagt i Æske og pakket i Bomuld. Da jeg skulde i Skole, flyttede Moder Æsken til Aarhus — og da jeg saa skulde paa Akademiet, blev jeg flyttet til København, — — men altid i Æsken — altid i Bomuld.

ELISABETH.

Carl! Carl!

CARL.

Og da jeg saa var færdig paa Akademiet og kommet af Skole, da jeg skulde til at leve, — — saa tog vi her hjem igen — — her hjem — — for at leve. Her, hvor Moder gaar og sørger over mine Brødre, og pakker mig ind og er bange for, at jeg skulde møde saa meget som en Sprække frisk Luft — — og alt, fordi jeg er hendes eneste Barn — — og fordi jeg har haft fire Brødre, som døde, naar de blev femten Aar. — — Kan Du da ikke forstaa, at her hverken er Sol eller Liv for mig? Og jeg kan ikke ofre mit Liv, fordi mine Brødre ere døde og min Moder er Enke. — — Jeg kan ikke!

(Kaster sig paa Chaiselonguen.)

ELISABETH
(efter en Pause).

Vi vidste ikke, Du var saa ulykkelig.

CARL
(slappet).

Ulykkelig! — — Det har jeg ikke sagt — men, forstaar Du ikke? Alting er for roligt her, ... der er ingen Ting, der lyser op — og man længes og savner, og man véd ikke engang, hvad det er, saa tom er man . . . . Men aa, hvad nytter det at tale om det? — — Det er ligesom i Tusmørke altsammen — — Jeg kan ikke sige, hvad jeg mener . . . . og I forstaa mig ikke.

ELISABETH
(alvorlig).

Jo Carl, jeg tror, jeg forstaar Dig.

CARL
(sér paa hende).

Jaa maaske, du . . . . Aa nej, men jeg forstaar jo ikke engang mig selv. (Pause.) Saa, Elisabeth, lad os ikke tænke mere paa det. Jeg har vist været haard og urimelig — men det var det Ord . . . . det «hengjemt» og saa . . . . da jeg følte at — — saa fór jeg op . . . . Det er lidt bittert, kan Du nok begribe, og saa bliver man uretfærdig — — jeg er jo lykkelig, har det godt — og de holder af mig — — og man kan ligesaa godt blive Kunstner det ene Sted som det andet . . . . naar man blot — — har Talent.

ELISABETH.

Men Du har Talent, det er ikke Talent, Du mangler.

CARL

(peger paa Studierne).

Og de?

ELISABETH.

Fordi de mangler lidt Liv .... (Tager et Par.) Det vil komme .... det vil komme naar — — (Tager mekanisk et Blad.) Nej — dette, dette — der er der Liv i — Akvarellen .... Aa .... det er jo det gamle Billede af mig .... det ....

CARL.

Det gamle fra .... Er det der? Jeg troede, det var blevet borte .... Jo vist saa — det er det jo ogsaa — —

ELISABETH.

Ja — og jeg kunde næsten ikke kende det igen ... Det er saa forskønnet, og saa er det saa længe siden ....

CARL.

Længe siden! Det ligner Dig endnu — ligner Dig meget .... Her er det just — det ved Øjnene og Munden. (Sér til Staffeliet.) Men Maleriet — nej —

det duer ikke — der er noget ved Ligheden, jeg ikke kan. Naar var det egenlig? — jeg synes, jeg malede det efter Hukommelsen — —

ELISABETH.

Aa — det er længe siden.

CARL.

Det var den Gang jeg skulde paa Akademiet — og Moer og jeg tog over — men Du blev her en Maanedstid for at lukke Huset. Saa malede jeg det . . . . Kan Du ikke huske?

ELISABETH.

Ja — nu, da Du siger det — —

CARL.

Saa hang det paa Væggen i Din Stue, da Du kom — med en Krans af Roser rundtom — kan Du huske det? . . . . Aa ja . . . . det er længe siden — har Du Ret i . . . . vi var næsten Børn den Gang.

ELISABETH.

Ja — —

CARL

(staar ved Vinduet).

Den Gang — jeg synes ogsaa, al Ting var anderledes den Gang.

ELISABETH
(smiler(.

CARL
(sér ud).

Der kommer Professoren op ad Alléen .... jeg tror ikke, jeg er oplagt nu .... efter Kritikken .... naar han spørger, om der har staaet noget .... jeg gaar op paa mit Værelse. (Hen til Elisabeth.) Og saa er Du jo ikke vred, Elisabeth. og saa tænker vi ikke mere paa det.

ELISABETH
(alvorlig).

Aa jo, Carl ....

CARL.

Det var jo kun, at — —

ELISABETH.

At Du aldrig bliver Kunstner, hvis Du skal blive her.

CARL.

Men jeg maa jo blive.
(Gaar hurtigt)

ANDEN SCENE.

Elisabeth. Professoren.

ELISABETH

(staar nogle Øjeblikke ubevægelig. presser Haanden imod Tindingen og gaar frem og tilbage).

Længes og savne noget, og man veed ikke engang hvad det er, saa tom er man. — — (Standser, tager Studien.) Og — den Gang — den Gang var vi Børn. — — — Men nu maa det være forbi — forbi! (hun samler sig, farer et Par Gange mekanisk med Hænderne til Hovedet.) Nu maa jeg alvorligt tale med Professoren.

PROFESSOREN

(kommer fra Venstre).

De er alene, Frøken Elisabeth?

ELISABETH

(gaar ham imøde).

Ja, Hr. Professor. Det blev for mørkt til at male mere. Carl gik op paa sit Værelse.

PROFESSOREN

(ned til Bordet hvor han sætter sig paa en Stol ved Chaiselongen).

Og Deres Tante?

ELISABETH.

Har det ikke rigtig godt idag — men hun kommer dog vist ned nu i Mørkningen. (Sætter sig i Chaiselongen.) Forresten .... er det godt .... vi er lidt alene .... saa vi kan .... der er noget, jeg maa tale alvorligt med Dem om —

PROFESSOREN.

Til Tjeneste, Frøken Elisabeth, men De sér saa forpint ud .... der er dog vel ikke ....?

ELISABETH.

Aa .... Det er .... om Carl. (Hurtig.) Vi har faaet den Kritik (tager Avislappen paa Bordet) om hans lille Billede — — —

PROFESSOREN
(tager den).

Og den — er saa slem?
(Læser, lægger Papiret, tier.)

ELISABETH
(frygtsomt).

Naa?

PROFESSOREN.

Hvad sagde Carl?

ELISABETH.

Han sagde — — men, ikke sandt, De finder dog ogsaa, at — — den Mand har nogen Ret?

PROFESSOREN

Nogen Ret — — ja maaske — — men .... disse Anmeldere flyver hen over et Billede og siger enten en hel Usandhed eller en halv Sandhed. .... Der er jo nok over Carls Billede .... noget, noget vist ....

ELISABETH.

«Hengjemt» —

PROFESSOREN.

Vist saa — Ordet er nu Pokkers godt valgt. Men, saa er Carls Tegning god — og **(blader imellem Studierne paa Bordet.)** Naa — De har holdt Revue, sér jeg — —

(sér paa Studierne.)

ELISABETH.

Ja, — — vi har holdt Revue — — —

PROFESSOREN.

Det er dog Satans, hvor han har kunnet finde det Ord — — hengjemt — — Talent har han —

Talent har han s'gu Frøken Elisabeth, men — — men — — sandt er det — — der er ikke Luft nok — —

ELISABETH
(reiser sig).

Nej .... ikke Luft nok ....!

PROFESSOREN
(bliver ved at see paa Studierne).

Nej, — det er, ligesom de manglede Lys — — Det er meget godt — — og saa kan man dog sidde og sé sig arrig paa — — som nu det — — bare lidt til, bare saadan «Smældet». (Tager et andet Blad.) Men det — det er brillant. (Rejser sig hen mod Vinduet.) Det er jo osse Dem, Frøken Elisabeth.

ELISABETH.

Ja — for lang Tid siden. Carl var kun en Dreng den Gang.

PROFESSOREN
(sér stadig paa Studien).

Det vil sige, De var en atten—nitten Aar — — Men det er udmærket — Profilens Linjer ....

ELISABETH.

Det er saa forskønnet — —

PROFESSOREN
(som før).

Forskønnet! — Vist ej — just saadan maa De have sét ud! Smil, Udtryk — det hele. — Hvor Satan har dog Knægten kunnet? . . . .

ELISABETH.

Jeg kan selv sé, der er noget godt i det. (Nervøst.) Det viser jo dog, den Studie maa dog vise enhver — at Carl har Talent — ikke sandt, rigtig Talent?

PROFESSOREN
(som før).

Har Talent? — ja, Gu' har han Talent. Den er jo gættet, Deres Skønhed, Elisabeth. Gættet. Og Deres Smil (varmere) er fristende dejligt.

ELISABETH
(ovre ved Kakkelovnen. Pause).

Og det Talent maa blive til noget. Han maa rejse.

PROFESSOREN
(bliver ved at sé paa Billedet).

Det var naturligvis det eneste rigtige — (gaar frem fra Vinduet. Det mørkner) men. . . . . Hvordan skulde hun finde sig i det. . . . . Det maa vente . . . .

ELISABETH.

Nej. Carls Lykke tør ikke vente paa Tantes Død. Hun maa sende ham bort. (Gaar hen til ham.) De maa sige hende det, sige hende, at det er nødvendigt, at det gjælder om hans Fremtid. Hun tror saa meget paa Dem og saa vil hun nok forstaa det — man forstaar altid saadan noget, naar man elsker.

PROFESSOREN.

Ja — sér De — men den gamle Kone. — Her bliver jo forfærdelig tomt, naar han rejser. . . . .

ELISABETH

(sætter sig i Gyngestolen).

Ja — lidt tomt! —

(Pause)

PROEESSOREN.

Saa er der øde — baade her og der.

ELISABETH.

Ja — ligesom hos Dem — er det ogsaa et tomt Hus. (Lille Pause.) Er det ikke fem Aar, siden Fru Verner døde?

PROFESSOREN.

Jo — —

ELISABETH.

Og De havde været gift i fem. — — Hvordan kom De egenlig over det?

PROFESSOREN.

Man kommer over det, Frøken Elisabeth. Og saa kort efter, arvede Børnene jo Landejendommen efter Deres Onkel, og vi tog her over — — Saa gik Tiden og — jeg lærte Dem at kende — — og Deres Moder — —

ELISABETH.

Og De havde Børnene at opdrage — —

PROFESSOREN.

Ja —

ELISABETH.

Det at være opfyldt af .... For det er Tomheden, som er saa forskrækkelig — ingen Opgave at have mere — slet ingen Ting — — Det kan jeg godt forstaa. (Pause.) Men saa vil vi to og Deres Børn se at være saa meget mere for Tante — — at hun kan savne ham saa lidt som muligt. .... Og Børnene skal komme herover hver Dag, og jeg vil ... vi vil begge gøre alt, hvad vi kan —

PROFESSOREN.

Frøken Elisabeth!

ELISABETH.

Børnene trænger dertil .... og her vil ogsaa blive lysere.

PROFESSOREN.

Elisabeth — ved De, hvad De siger? Ved De, hvad De giver for et Haab?

ELISABETH
(rejser sig).

Verner — nej — nej —

PROFESSOREN
(bevæget).

Elisabeth — jeg ved — det er Vanvid af mig, men — — —

ELISABETH.

Verner! — nej — nej, det var ikke det!

PROFESSOREN.

Aa — jeg ved, jeg er snart en gammel Knark — en gammel Billedhugger paa halvtredssindstyve Aar, der magelig kunde være Deres Fader — men — men jeg elsker Dem alligevel — — Mente De,

mente De, at jeg kunde — — kunde haabe lidt — —?

ELISABETH
(stærkt bevæget).

Haabe? (Mekanisk.) At jeg skulde blive Deres Børns Moder — —

PROFESSOREN.

Og vi vilde flytte herover eller Deres Tante til mig. — Aa Elisabeth — kunde de tænke det?

ELISABETH.

Maaske blev det lysere for os alle. Men først maa De tale om Carl, Verner, Carl maa bort. Han døer herhjemme . . . . hører De, først maa De tale om Carl.

PROFESSOREN.

Og siden? — siden — —?

ELISABETH.

Ja — Nanna og Oluf trænger til en Moder — — (Bort.) Der er Tante . . . .

TREDJE SCENE.

Fruen. De Forrige.

(Det mørknes mér og mér, stærk Kakkelovnsild).

ELISABETH

(op til Højre mod Fruen).

Hvordan gaar det Dig, Tante?

FRUEN.

Tak Barn — — Nu maa Du — — hvem er det?

ELISABETH.

Det er Professoren. Han og jeg har siddet hernede og talt lidt sammen — — vi tænkte nok, Du kom.

PROFESSOREN.

God Aften, Frue — —!

FRUEN.

God Aften, god Aften, Professor. — Det er saa mørkt, at man knap kan sé! .... Og De har det?

PROFESSOREN.

Jo — tak — —

FRUEN.

(sætter sig i den store Stol, Elisabeth sysler om hende).

For mig har det idag været en af de tunge

Dage. Det ripper altid op — de Datoer. Hvor er Carl?

ELISABETH.

Han er oppe paa sit Værelse.

FRUEN.

Naa. Sæt Dem herhen Professor, saa spiller Elisabeth lidt for os — som hun plejer, ikke Elisabeth?

ELISABETH.

Saa gerne, Tante, men hvad skal jeg spille?

FRUEN.

En af de gamle — en af de gamle. Her i Lænestolen, Professor, her skal De sidde.

PROFESSOREN

(sætter sig).

ELISABETH

(gaar forbi).

Og saa bagefter taler vi — —

(Hun gaar op i Baggrunden til Klaveret, efter et Par sagte Akkorder spiller hun Beethovens Smertens Vals. — Naar hun har spillet, sidder hun endnu et Øjeblik ved Klaveret.)

FRUEN.

Tak, Elisabeth, Du spillede saa smukt idag.

ELISABETH

(rejser sig, gaar ned til Fruen; Professoren er efter Musikkens Slutning gaaet over mod Chaiselonguen, Elisabeth knæler paa Skammelen).

Saa var der noget, Professoren og jeg gjerne vilde tale med Dig om, Tante.

FRUEN.

Professoren og Du?

ELISABETH.

Ja — — det handler om — Carl.

FRUEN.

Om Carl? Professoren og Du? Om Carl?

ELISABETH.

Professoren mener .... Sér Du, Tante .... Her er saa ensomt .... her — og ensformigt, hvor den ene Dag gaar som den anden — og ingen Mennesker — —

PROFESSOREN.

Og en Kunstner — — maa — — maa sé sig om, og vi mente ....

ELISABETH.

Det gaar ikke frem med Carls Arbejde — — nu har han været et halvt Aar om mit Portræt og Professoren .... mente ....

FRUEN
(rejser sig, gør en voldsom Gestus)

Slip mig — slip mig!

ELISABETH.

Tante!

FRUEN.

Det nytter ikke! (Forsøger at gaa, men segner tilbage i Stolen. – Pause.) Jeg vidste jo dog det maatte komme. (Pause.) I tager ham fra mig, — I tager ham fra mig.

ELISABETH.

Hør dog — — hør dog — —

FRUEN
(roligere).

Ja — nu — vist .... Kom herhen, Professor og sæt Dem igjen. Bliv Du kun liggende, Elisabeth — — naa — — naa — — naa — — undskyld — — om lidt er det ovre .... helt ovre ....

PROFESSOREN
(sætter sig).

Lille Frue!

(Pause.)

FRUEN.

Saa nu kan det altsaa ikke opsættes længer? . . . Ja, ja, jeg har længe vidst det — — eller — vi er

jo alle Egoister, Professor, og jeg har gaaet saameget igjennem — jeg har frygtet det .... der var noget ved Drengen, som — — Naa, hvor skal han saa tage hen?

ELISABETH
(om hendes Hals).

Aa, Tante, Tante — —!

PROFESSOREN.

Sér De, Frue, Stedet, det er jo noget nær det samme — — naar han blot .... kommer ud og — hjemme fra —

FRUEN.

Hjemmefra — —?

PROFESSOREN.

Aa, saadan var det ikke ment — —

FRUEN.

Jo, vist saa. Det er dog det. Nu trænger Carl til mere end det, vi kan give ham, vi to — —

ELISABETH
(op til hende).

Ja!

(Stilhed.)

PROFESSOREN.

Mange gaar jo nu til Paris . . . .

FRUEN.

Det maa nu De bestemme og han — — Der er kun en Ting. Carl maa helst . . . . rejse strax. Nu kom det saadan over mig, og jeg fik Mod — — nu maa han rejse imorgen . . . .

ELISABETH
(rejser sig).

Ja — saa snart han kan — —

FRUEN.

Kommer han snart ned?

ELISABETH
(ringer).

Nu kan Tjeneren hente ham.

TJENEREN
(kommer med to Lamper, sætter en paa Bordet, en i Baggrunden).

ELISABETH.

Vil De være saa god at kalde paa Hr. Juul.

(Fruen sidder endnu ved Kakkelovnen. Elisabeth er gaaet op ved Klaveret. Professoren i Døren til Orangeriet.)

PROFESSOREN

(gaar hen forbi Elisabeth, tager hendes Haand).

De ryster, Elisabeth — —!

ELISABETH

(næppe sig selv mægtig).

Aa — nej — det gaar over, strax over —

(Hun gaar fra ham, ned mod Kakkelovnen.)

FJERDE SCENE.

Carl. De Forrige.

CARL

(fra Venstre).

God Aften, Mo'er (over til hende.) Jeg har sét Dig saa lidt idag.

FRUEN

(lidt anstrængt).

Ja — min Dreng — jeg har ligget paa Sofaen oppe — jeg er ikke rigtig rask idag.

CARL.

Nej, Du sér daarlig ud — — (sagte til Elisabeth.) Du har da ikke vist hende Kritiken?

ELISABETH.

Nej.

FRUEN

(rejser sig og gaar over til Chaiselonguen).

Jeg kaldte Dig ned, Carl, inden The — Vi tre — Professoren, Elisabeth og jeg .... har talt om Dig. Professoren (sætter sig i Lænestolen) mener, at .... at det ikke fører til noget .... om Du bliver her ....

CARL.

Professoren ....?

(Sér paa Elisabeth.)

FRUEN.

Og Elisabeth giver ham Ret, og jeg — holder ikke mere paa Dig .... Jeg har maaske haft Uret i at .... gjøre det saa længe — —

CARL

(med et Skrig styrter hende om Halsen).

Mo'er — Mo'er!

(Ligger foran Chaiselonguen.)

FRUEN

(under hans Kjærtegn).

Men Du var — min eneste — min eneste — —

CARL

(stadig paa Knæ).

Du vil lade mig rejse — Du vil lade mig rejse — blive til noget — aa — Mo'er — Mo'er — nu

tror jeg, Du skal blive stolt af din Søn — stolt af mig. (Pludselig.) Hvor er Elisaheth? (Springer op.) Det er Elisabeth, som har sagt det — —

ELISABETH
(ved Kakkelovnen).

Nej — nej — det var Professoren —

CARL
(tager hende i begge Hænder).

Ja — Professoren ogsaa — men først dig — jeg ved det godt — vi talte jo om det før — vi har talt om det saa tit — — naar jeg skulde rejse ud, ud i Verden — se alt — — og blive en stor Maler . . . . Husker Du det ikke alt, hvad vi har drømt — saa tit, saa tit? Og nu . . . . (fører hende med sig.) Jeg kunde jo ikke blive her (trækker Elisabeth hen til Chaiselonguen) kunde ikke, skønt her er saa hyggeligt! (tvinger Elisabeth ned i Sædet) I forstaar jo nok — en Kunstner maa ud, han maa sé sig om (han ligger paa Gulvet foran dem med Ryggen mod Tilskuerne) han maa ud til Mennesker, til Lys, til Luft — han maa suge Livet ind med hver Pore — han maa nyde det — han maa føle sig selv — — Aa nej — Mo'er — Mo'er — bliv ikke vred . . . . jeg har haft det saa godt, saa godt her hos Dig, men der var kommet noget — ligesom alt var blevet graat — og blive her altid tror jeg ikke,

jeg kunde, først maatte jeg ud . . . . men saa, naar jeg kommer tilbage . . . . til Elisabeth og Dig — og — til Jer begge to — og til — Elisabeth — — (sér paa Elisabeth, som sidder med halvt bortvendt Hoved) Elisabeth — bliv siddende saadan — det Lys kan jeg bruge! (sér lidt paa hende) Du ligner jo din Studie . . . . Akvarellen.

(Rejser sig, gaar hen til Staffeliet.)

ELISABETH.

Aa — mit Billede — nu vil det vare noget, inden det bliver færdigt — —

CARL.

Aa — nu kan jeg gjøre det færdigt paa et Par Dage . . . . nu har jeg faaet Grebet . . . . Der var noget før — da Du sad — det er naturligvis Studien, da jeg har sét den — Gud bevar'es — hvor jeg har klattet. — Det er jo Dybden i Øjnene, jeg aldrig har faaet med . . . . Jeg har næsten gjort dem vandblaa — — og dine Øjne er dybe — vinblaa som Havet, som Grækerne sagde — — (støtter sig til Staffeliet) Grækerne — nej — jeg vil ikke til Rom — inde paa Akademiet gjorde de mig inderlig ked af Rom — — Nej, jeg vil til — Konstantinopel — der er noget ved Konstantinopel . . . . man tænker paa Aladdin . . . . der maa Sujetterne brænde med Farver. Og saa vil jeg til Ægypten . . . . De har

jo været i Ægypten, Professor Verner — det maa være dejligt .... Nilen, saadan rolig og glidende med en Himmel over sig som en eneste Mælkevej .... Saa tror jeg, jeg vilde male Cleopatra — hvor hun opløser Perlen .... Hun skulde ligge paa et Skibsdæk, hvilende .... som en Sfinx .... og det skulde være Nat — og Lys fra Fakler og Baal paa Bredden .... Saa vilde jeg give hende dine Øjne, Elisabeth — —

ELISABETH.

Det glemmer Du nok — naar Du først kommer til Ægypten — —

CARL.

Glemmer? Nej — jeg glemmer ingenting .... ikke nogen Ting af noget herhjemme .... hverken om Mo'er eller om Dig — — Og saa sender jeg mine Studier hjem — det skal være mine Breve .... Du véd, Mo'er, jeg skriver saa nødig — —

FRUEN.

Ja, Du har haft saa lille Øvelse. (Til Elisabeth) Kom, min Pige, saa gaar vi ind og la'r Professoren tale lidt med Carl (til Professoren) De maa raade ham, Professor, jeg er blevet gammel, og jeg forstaar mig

ikke paa det (sagtere) og saa siger De ham det, at nu — nu maa han rejse strax . . . .

CARL

(hen til Moderen).

Lad mig hjælpe Dig, Mo'er . . . . (Han fører hende op tilhøjre, kysser hende) Gode, søde Mo'er!

FRUEN.

Min egen Dreng!

(Carl og Fruen tale sagte sammen.)

ELISABETH

(nede med Professoren).

Saa kommer — Deres Børn jo herover — —

PROFESSOREN.

Og jeg, Elisabeth, og jeg!

ELISABETH.

De følger — vel med — —

(Bort.)

CARL

(standser Elisabeth bag Bordet, tager hendes Haand).

Saa tidt vi har talt om det! Og nu er det kommet saa pludseligt — — Tak, Elisabeth, Tak.

(Han tager hendes Haand, sér op, griber hende pludselig om Hovedet, kysser hende paa Munden).

ELISABETH

(sky.)

Slip mig, slip mig! — —

(Ud efter Fruen).

OTTENDE SCENE.

Carl. Professoren.

CARL

(staar og sér efter hende, gaar hen mod Staffeliet),

PROFESSOREN

(sætter sig paa Chaiselonguen).

(Pause.)

Saa skulde vi vel tale lidt om Rejsen, Carl!

CARL

(adspredt).

Ja — det skulde vi. (Bliver staaende foran Billedet.) Havde De ikke megen Hjemve, da De rejste første Gang, Professor Verner?

PROFESSOREN.

Jo, en Del. Jeg var jo forlovet.

CARL

(bort).

Det faar jeg ogsaa.

(Lille Pause.)

PROFESSOREN.

Deres Moder gav Dem Lov til at rejse hvorhen De vil . . . . men hun har bedt mig raade Dem . . . .

CARL

(op mod Døren).

Nej — — det kunde jo ikke blive saaledes ved . . . . Vi gik alle og ventede ligesom i Tordenvejr. Forandring maatte der til . . . . Luften smittede baade Elisabeth og mig. Vi glemte helt os selv.

PROFESSOREN.

Sandt nok — —

CARL.

Det er det, der har pint baade Elisabeth og mig . . . . Det skilte os alle sammen . . . . Skal vi saa gaa ind til de andre?

PROFESSOREN.

Ja. — Men Deres Moder bad mlg tale lidt med Dem — -- det anstrænger hende naturligvis . . . . Sér De, Juul, det med Konstantinopel var vel kun en Fantasi? . . . . De skulde dog helst lære noget først. Jeg tror, jeg vilde raade Dem Paris.

CARL
(er gaaet ned, adspredt).

Det er jo egentlig det samme, hvor jeg kommer hen. (Har pillet ved Studien paa Bordet.) Hvordan synes De om den Akvarel, Professor?

PROFESSOREN.

Den af Elisabeth? — Udmærket! Det er maaske det bedste De har gjort. Det har været saadan — — i en lille Periode? Hva' —

CARL
(sér paa Billedet).

Periode — —?

PROFESSOREN.

Ja, man kjender det — — det første Hjertesuk gjælder som oftest den, man har nærmest Naa — — det skal De ikke blive rød over. Det Billede er det nok værdt!

CARL.

Ja!

PROFESSOREN.

Godt gjort er det. Hør, Carl, ja — det er for meget .... men en Erindring havde jeg vel nok fortjent nu, da De skal rejse .... Giv mig Akvarellen?

CARL.

Elisabets Billede? (lille Pause.) Ja, jeg havde jo rigtig nok tænkt .... at .... jeg vilde .... Men naar De helst vil have den — — saa — — Værsgo!

PROFESSOREN.

Tak Carl!

CARL
(rejser sig).

Nu maler jeg jo Portrættet færdigt. Før til Foraaret kan jeg dog ikke rejse — — men til den Tid kan jeg vel nok faa lært noget fransk?

PROFESSOREN.

Til Foraaret? — nej — det franske maa De lære i Paris. Nu har Deres Moder Mod og Elisabeth har taget hende med et Slag: saadan noget maa gjøres kort af — —

CARL.

Synes De, jeg skulde rejse strax? Ja — naar det kan skaane Mo'er .... Men Elisabeth, mener hun .... véd hun, at jeg skal saa hurtigt afsted?

PROFESSOREN.

Hun mente ogsaa, det var bedst — for Deres Moders Skyld.

CARL.

Ja saa.

(Pause.)

PROFESSOREN.

De længes bare ud — naturligvis. Og for dem herhjemme gjælder det om at gjøre Pinen kort. Strax imorgen at tage til Kjøbenhavn — og derfra videre, naar De vilde .... saa var Deres Moder kommet over det.

CARL.

Ja, De har Ret. Ligesaa godt den ene Dag som den anden — — saa er det ovre .... Og Elisabeths Portræt fortjente alligevel ikke at blive færdigt. (Pause.) At tænke sig, at det saa er den sidste Aften, jeg er her .... i saa lang Tid .... Her, hvor vi har levet alle de mange Aar. Det er dog underligt beklemmende at tænke. (Lille Pause.) Og Gud véd, hvordan det saa staar, naar man kommer tilbage .... med Moder og med Elisabeth ....

PROFESSOREN.

Deres Moder er vel blevet — noget ældre.

CARL.

Hvor hun vil savne mig!

PROFESSOREN.

Ja, Deres Mo'er vil naturligvis savne Dem, Carl, men nu forhaabentlig dog lidt mindre — —!

CARL

(sér paa ham).

PROFESSOREN

(lidt forvirret).

Ja — — vi vil jo gjøre alt for at udfylde Savnet.

(Pause.)

CARL.

Og Elisabeth er her jo ....

PROFESSOREN.

Hør — Carl, vi vil ikke ha'e Hemmeligheder for Dem .... Jeg kan ligesaa gjerne sige Dem det hele .... Sér De! Vi haaber, at Deres Moder skal leve op igjen og at hun maaske vil savne Dem lidt mindre nu, naar Børnene paa en Maade bliver hendes ....

CARL.

Børnene!

PROFESSOREN.

Ja — — Mine Børn .... Elisabeth har idag lovet at blive min Hustru ....

CARL
(griber om Staffeliet, støtter sig).

PROFESSOREN
(støttet til Bordet uden at sé det).

Ja, De synes vel nok, det er ravgalt, og at jeg er baade gammel og graasprængt, men jeg tror, jeg skal gjøre hende lykkelig . . . .

(Lille Pause.)

CARL
(tonløst).

Har det . . . . været længe saadan?

PROFESSOREN.

Jeg har først spurgt idag — —

CARL
(som før).

Ja saa. — — Idag.

PROFESSOREN.

Saa kan vi bo her, hvis Deres Moder ønsker, og Elisabeth mener ogsaa, det var det bedste.

(Pause).

CARL.

Ja, saa vil Mo'er naturligvis ikke savne mig (nervøst.) Saa bestemmer jeg mig for Paris. I Paris er der vistnok bedst. Der er Liv, naar man trænger

til at leve, og arbejde kan man ogsaa .... Men jeg beder Dem om en Ting .... Vi maa naturligvis føje Mo'er, og det er i hvert Fald bedst at rejse strax ... Derfor, naar nu det Billede ikke bliver færdigt .... De maa give mig Akvarellen tilbage!

PROFESSOREN.

Elisabeths?

CARL.

Ja!

PROFESSOREN
(forundret, smilende).

Naar De synes, De kan være det bekjendt — — Carl — nu, naar De véd ....

CARL.

De har jo Originalen. Og det er jo det bedste, sagde De selv, jeg har malet, og Det maa jeg ha'e med mig for at kunne vise Bonnat .... Tak .... (Han gaar over mod Staffeliet, tager en Kniv.) Det der fortjener ikke bedre.

(Gjennemskjærer Lærredet.)

SYVENDE SCENE.

De Forrige. Elisabeth.

ELISABETH
(er kommet ind fra Spisestuen, sér ham flænge Billedet).

Men, Carl, dog! Ødelægger Du Billedet?

CARL
(sér hende).

Ja — det var ikke godt. (Med frembrydende Bitterhed.) Jeg giver Dig et andet til Dit Bryllup.

ELISABETH
(ned).

Professor Verner — De har sagt ham ....

CARL.

At jeg nu gjerne kan rejse .... Moder vil dog ikke savne mig, siden Du er opofrende nok til at give hende Professor Verners Børn. (Bittert.) Jeg fik nok først Lov at rejse den Dag, jeg blev overflødig.

ELISABETH.

Carl — — det er ikke sandt.

PROFESSOREN.

Hvor kan De dog?

CARL.

Det glæder mig, at Du bliver lykkelig .... Elisabeth, det glæder mig! Saa kunde jeg blot have sparet mig lidt Hjerteondt ved Tanken om, hvor tomt Mo'er vilde føle det herhjemme, Mo'er og Du — — Det er altid en Trøst, at vi har været Egoister allesammen — —

ELISABETH

(synker langsomt ned i den store Lænestol).

CARL.

Hver tænker paa sit — og giver Næsten lidt i Købet .... Men jeg takker Dig alligevel.

PROFESSOREN

(griber ham i Armen).

Menneske! — De véd ikke, hvad De siger!

CARL

(overvældet).

Nej — nej — det véd jeg heller ikke.

(Hen imod Vinduet.)

PROFESSOREN

(ved Lænestolen).

Elisabeth — — hører De?

ELISABETH

(sløvt).

Hvad er der? hvad er der?

PROFESSOREN

(kysser hendes Haand).

Jeg var blind, Elisabeth — tilgiv mig.

(Gaar.)

OTTENDE SCENE.

Elisabeth. Carl.

(Lang Pause.)

CARL

(vender sig).

Gik Verner?

ELISABETH

(tier).

CARL

(længer over).

Du maa bede ham bære over med mig. Jeg fornærmede Jer begge to. **(Lille Pause.)** Men nu maa Du vide, hvorfor — —

ELISABETH

(tier).

CARL

(nærmere).

Jeg havde Uret. Jeg havde ikke noget at bebrejde Dig .... Men idag, da jeg skulde rejse — — saa vaagnede alt det Gamle hos mig, og saa troede jeg, at det ogsaa hos Dig kun havde — — kun havde ligget i Blund.

ELISABETH

(rejser sig, viger).

Aa — — Carl.

CARL.

Nej, Elisabeth, — det kan Du ikke nægte — det kan Du ikke tage fra mig: Der var en Tid, hvor Du elskede mig — — Aa, Minderne stormer frem, de klager som vingeskudte Fugle, — hver Dag, hver Time, vi var sammen. Og Du siger, Du ikke var min? Har Du da glemt, — da glemt det alt? — — Hver Glæde nød vi, hvert Haab — og vi byggede Fremtiden op til et Palads, hvor vi boede — — begge sammen. Nej, nej Du kan ikke have glemt det — —

ELISABETH.

Ja, den Gang. Men siden?

Carl.

Ja — siden — Husker Du den Gang jeg var begyndt at gaa paa Akademiet? — — en Dag vi spaserede sammen paa Langelinje — vi to alene? Moer var ikke rask og blev hjemme. Hvor jeg husker det! Da brændte det mig paa Tungen. — Du var saa smuk, og jeg længtes efter at sige Dig det, aa længtes — — men saa viste Du mig bort, og — — saadan gik det mange Gange.

ELISABETH.

Vi var Børn den Gang.

CARL.

Og saa gik Aarene og vi døsede dem bort.

ELISABETH.

Ja.

CARL.

Og nu skal Du blive Professor Verners Hustru. — — Nej, Elisabeth — jeg kan ikke tænke det — — Der er ikke et Sted i mit Liv, hvor jeg ikke møder Dig — ikke et Minde, hvor Du ikke er, — ikke en Nerve, der ikke pines. Elisabeth, Du kan ikke blive en Fremmeds Kone, Du tør ikke!

ELISABETH.

Den Dag Du rejser bort! — — Og — — hvad vilde Du vel, jeg skulde blive den Dag, Du rejste? Sidde her tilbage, — alene — med vore Drømme — mens Du drog ud, — afsted for at finde Kleopatra Det kunde jeg ikke. Og hvad andet, svar mig, svar mig hvad andet var der? — — Den Gang siger Du — ja, den Gang, da alt var lyst og lykkeligt. Men siden — —! siden! Du gik her og længtes og drømte .... og savnede — og det var, som om alt var blevet forstenet omkring os og i os. — — Hvad vilde Du saa, jeg skulde vide? — — Saa vilde jeg heller blive hans Børn en god Moder.

CARL.

Elisabeth! Det er — det er endnu som før — —!

ELISABETH.

Og saa, da jeg saa det, da jeg saa — at her var vi Dig ikke nok, saa lod jeg Dig rejse — — Hvad vil Du mere? — — Hvad vil Du, jeg skal ofre mere?

(Sidder paa Chaiselonguen.)

CARL.

Hvad jeg vil? At Du skal tro paa mig! Hører Du — vi var begge blinde — — men nu, nu! Du kan jo læse det i hvert Blik, høre det i alle mine Ord, føle det i hvert Tonefald. Tro, at det kan blive som dengang — —

ELISABETH.

Og saa — — hvis jeg haaber? — —

CARL

(knæler).

Elisabeth — — saa rejser jeg lykkelig bort — —

SIDSTE SCENE.

De Forrige. Fruen (i Døren).

FRUEN.

Men Børn dog — kommer I slet ikke ind!

CARL.

Jo — Moer — jo — nu kommer vi!

Tæppet falder.